

ОЛЕКСАНДР ПАСІЧНИК

ORCID ID: 0000-0002-0665-2099

кандидат педагогічних наук

Хмельницький національний університет

вул. Інститутська, 11, м. Хмельницький

ОЛЕНА ПАСІЧНИК

ORCID ID: 0000-0003-0792-2406

кандидат педагогічних наук

Хмельницький національний університет

вул. Інститутська, 11, м. Хмельницький

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ (CASE STUDY АВТОРСЬКОГО НАВЧАЛЬНОГО ПОСІБНИКА)

У статті обґрунтовано концептуальні засади добору та організації змісту навчання іноземної мови професійного спрямування для студентів ІТ-спеціальностей. Акцентовано увагу на необхідності формування професійної іношомовної комунікативної компетентності як інтегрованої характеристики майбутнього фахівця, що забезпечує ефективну участь у міжкультурній та професійній взаємодії. Проаналізовано сучасні наукові підходи до визначення сутності та структури іношомовної комунікативної компетентності, а також окреслено обмеженість традиційного підходу, орієнтованого переважно на засвоєння термінології та переклад фахових текстів.

Особливу увагу приділено проблемі браку автентичних дидактичних матеріалів для іношомовної підготовки студентів ІТ-спеціальностей, що зумовлює необхідність розроблення цілісних авторських навчальних курсів. На прикладі авторського посібника “Professional English for IT Students” розкрито принципи конструювання змісту навчання, зокрема інтеграцію технічної та ділової тематики, орієнтацію на актуальні напрями розвитку ІТ-сфери, а також поєднання мовної та професійної підготовки.

Навчальний текст визначено як базову змістову одиницю курсу, що виконує когнітивну, інформаційну та комунікативну функції. Обґрунтовано його роль як джерела професійно релевантної інформації та засобу організації різних видів мовленнєвої діяльності. Розкрито логіку роботи з текстом, що передбачає поетапний розвиток умінь від засвоєння лексики до виконання комунікативних і творчих завдань. Доведено доцільність використання таксономії Блума як методологічної основи структурування системи вправ, спрямованих на розвиток мислення вищого рівня. Зроблено висновок про ефективність запропонованого підходу для формування готовності студентів до професійної діяльності в умовах глобалізованого ІТ-середовища.

Ключові слова: іноземна мова професійного спрямування, інформаційні технології, зміст навчання, дидактичні матеріали, іношомовна комунікативна компетентність, таксономія Блума.

OLEKSANDR PASICHNYK

Candidate of Pedagogical Sciences

Khmelnytskyi National University

11 Instytutaska Str., Khmelnytskyi

OLENA PASICHNYK

Candidate of Pedagogical Sciences

Khmelnytskyi National University

11 Instytutaska Str., Khmelnytskyi

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF DEVELOPING THE CONTENT OF FOREIGN LANGUAGE TRAINING FOR IT-MAJORS (CASE STUDY)

The article outlines the conceptual principles of selecting and organizing the content of English for Specific Purposes (ESP) instruction for students who major in IT. The study emphasizes the growing importance of foreign language

proficiency as a key component of professional competence, enabling future IT specialists to effectively participate in international communication, access up-to-date information, and collaborate in global professional environments.

The authors critically analyze traditional approaches to teaching foreign languages for technical students, which have largely focused on terminology acquisition and translation skills. It is argued that such approaches no longer meet the demands of modern professional contexts, where language serves not only as a tool for information access but also as a means of communication, problem-solving, and professional interaction. In this respect, the formation of foreign language communicative competence is considered as a multidimensional phenomenon that integrates linguistic, communicative, and professional skills.

Particular attention is paid to the obvious lack of comprehensive didactic materials tailored for the needs of IT students. The article presents authors' textbook "Professional English for IT Students" as an example of a structured and competence-oriented course. Its content is designed to integrate technical topics with business communication, reflecting current trends in the IT industry such as artificial intelligence, cybersecurity, cloud computing, and teamwork in professional settings.

The study identifies the educational text as the core unit of instructional content. Drawing on the theoretical foundations, the authors justify the role of texts as a primary source of linguistic input and a means of developing professional vocabulary through contextualized exposure. The educational text performs cognitive, informational, and communicative functions, serving as a basis for developing reading, speaking, and writing skills in an integrated manner.

The organization of learning activities is structured around a progression from vocabulary acquisition to higher-order cognitive tasks. Bloom's taxonomy is employed as a methodological framework to design a system of tasks that gradually move students from understanding and application to analysis, evaluation, and creation. Special emphasis is made on task-based and problem-oriented activities that simulate real-life professional situations, such as technical discussions, documentation writing, and project presentations.

The findings suggest that the proposed approach enhances students' motivation, promotes development of critical thinking, and fosters the ability to use foreign language as a tool for professional purposes. The study concludes that a well-designed ESP course, based on authentic texts and competence-based principles, significantly contributes to preparing IT students for effective participation in the global professional community.

Key words: English for specific purpose (ESP), information technologies, content of learning, didactic materials, communicative competence, Bloom taxonomy.

Злам XX – початок XXI століття обґрунтовано характеризується стрімким розвитком інформаційних і комунікаційних технологій, які дедалі частіше визначають вектор соціально-економічних та культурних трансформацій у глобальному масштабі [10]. Переважна більшість науковців погоджується з тим, що саме інформаційні технології слугують ключовим чинником сучасних змін у різних сферах суспільного життя [2; 3]. У зв'язку з надзвичайно високою динамікою оновлення знань і технологій у галузі ІТ, що значно перевищує тривалість традиційного циклу навчання у закладах вищої освіти, особливої ваги набуває здатність майбутніх фахівців до самостійного опанування актуальною інформацією, значна частина якої подається іноземними мовами, передусім англійською. У цьому контексті проблема професійної іншомовної підготовки майбутніх фахівців у сфері комп'ютерних технологій, зокрема питання добору та проектування релевантних дидактичних матеріалів, набуває особливої актуальності та потребує комплексного педагогічного осмислення.

Варто зазначити, що попри утвердження компетентнісної парадигми, серед деяких педагогів досі побутує уявлення, що мета курсу іноземної мови професійного спрямування для студентів інженерних та ІТ спеціальностей має полягати в засвоєнні термінології та формуванні умінь перекладу фахові тексти. Більш того, таку думку висловлюють й окремі науковці, про що свідчить аналіз наукової літератури [20]. Безперечно, таке бачення є значною мірою спрощеним. Воно базується на підходах, що були характерні для традиційної моделі викладання технічної іноземної мови, яка тривалий час домінувала у вищій школі та була переважаючою в багатьох країнах у другій половині XX ст. [17; 18]. Однак сучасні вимоги до професійної діяльності інженерів і програмістів істотно змінилися. У глобалізованому науково-технічному середовищі іноземна мова є не лише інструментом доступу до інформації, але й засобом професійної комунікації, аналізу технічних рішень, участі у міжнародних проєктах та спільної розробки технологій [6]. Відтак, актуалізується проблема доцільності обґрунтування підходів до конструювання змісту дидактичних матеріалів для навчання іноземної мови як мови фаху.

Аналіз психолого-педагогічної літератури засвідчив, що у вітчизняній та зарубіжній педагогічній науці достатньо висвітлені питання формування професійної іншомовної комунікативної компетентності фахівців немовних спеціальностей. Так, А. Птушка розмежовує загальну та професійну ІКК [16]. Структуру і сутність ІКК в студентів немовних спеціальностей досліджували О. Тинкалюк [7] та В. Сергєєва [19], В. Леган і Н. Годованець [14]. Вони розглядають ІКК як *інтегровану систему знань, умінь і навичок*, що забезпечує ефективне спілкування у професійній діяльності. Автори підкреслюють,

що навчання мови має бути спрямоване не лише на засвоєння мовної системи, а на розвиток мовленнєвої діяльності (speaking, interaction) та здатності долати комунікативні бар'єри. І. Вяхк обґрунтувала педагогічні умови формування іншомовної комунікативної компетентності (ІКК) у майбутніх ІТ-фахівців. Основна ідея, яку відстоює автор та поділяємо ми, полягає в тому, що навчання ІМ має здійснюватися через зміст відповідної ІТ спеціальності (а не на основі загального курсу ІМ), а також розробила цілісну модель навчання [1]. О.Баглай доводить, що формування ІКК студентів немовних спеціальностей є ефективним за умови використання інтерактивних методів (рольові ігри, дискусії, flipped classroom), які моделюють реальні міжкультурні професійні ситуації [9].

О. Лазарєв, Ю. Фернос та ін. вказують, що освітній процес повинен бути спрямований на розвиток здатності використовувати мову як у повсякденному, так і в професійному спілкуванні на творчому рівні. Автори обґрунтовують доцільність побудови змісту навчання на основі компетентнісних “платформ” і орієнтирів, що структурують процес формування ІКК, а також пропонують теоретичну модель, яка підтверджує ефективність такого підходу у підготовці майбутніх фахівців [13].

Водночас, незважаючи на всеохоплюючу комп'ютеризацію та популярність комп'ютерних спеціальностей, в Україні, спостерігається брак дидактичних матеріалів, які повною мірою задовольняли б потребу забезпечення професійної іншомовної підготовки в сфері ІТ. Найбільша проблема наявних автентичних матеріалів – актуальність їх змісту та відповідність сучасним тенденціям розвитку інформаційних технологій. Так, більшість популярних видань (*Infotech*, серія НМК *Career Paths*, *Oxford English for IT*, *English for ICT Studies* та ін.) датуються 2007–2014 роками. Деякі фахові видання поглиблено висвітлюють лише окремі вузькопрофільні аспекти ІТ та не призначені безпосередньо для навчання іноземної мови. Відтак, готуючись до занять, нерідко викладачам доводиться комбінувати різні матеріали – це не завжди дидактично виправдано, оскільки відбувається порушення принципів системності й наступності. Вважаємо, що в основі забезпечення навчального процесу має бути “ядро” – цілісна дидактична розробка з продуманою системою вправ і завдань, яка передбачає поступове ускладнення тематики, мовного й мовленнєвого матеріалу.

Метою статті є теоретико-методичне обґрунтування концептуальних засад добору та організації змісту навчання іноземної мови для професійних цілей у сфері інформаційних технологій, а також виявлення принципів їх практичної реалізації в авторському навчальному посібнику “*Professional English for IT Students*” для рівня магістра.

Однією з ключових умов підвищення ефективності іншомовної підготовки студентів немовних спеціальностей є якісне дидактичне та методичне забезпечення освітнього процесу. Слід підкреслити, що використання автентичних іноземних навчально-методичних матеріалів, таких як підручники, робочі зошити, аудіо- та відеоресурси, є цілком виправданим. Водночас, надмірна залежність лише від наявних зарубіжних видань не завжди є ефективною, оскільки вони не завжди здатні задовольнити пізнавальні потреби студентів в умовах динамічного розвитку технічних і технологічних галузей. У зв'язку з цим доцільно заохочувати викладачів вітчизняних закладів вищої освіти до конструювання змісту власних дидактичних матеріалів, що враховували б сучасні тенденції у відповідних професійних сферах, сприяли б формуванню особистості майбутнього фахівця та ґрунтувалися б на принципах комунікативно-діяльнісного підходу в професійному навчанні.

Розроблений авторами посібник “*Professional English for IT Students*” [5] зорієнтований на розвиток професійної іншомовної комунікативної компетентності студентів-магістрів напряму підготовки (F) Інформаційні технології. Його зміст сконструйовано на засадах *компетентнісної парадигми*, яка передбачає, що результати навчання стають значущими не лише в самій системі освіти, але зорієнтовані на практичне використання набутих умінь і навичок у різних сферах життєдіяльності. Тобто, основний акцент – посилення прагматичної складової освітнього процесу.

Одним із завдань, які стоять перед автором навчальної книги (або курсу) є добір відповідної **тематики**, яка, з одного боку, задовольнятиме пізнавальні професійні запити студентів, а з іншого – відповідатиме сучасним тенденціям розвитку ІТ сфери. Як наслідок, формування іншомовної комунікативної компетентності відбуватиметься в контексті актуальних тем та забезпечуватиме їх здатність ефективно взаємодіяти в професійному середовищі. Використання застарілих чи відірваних від реалій галузі тем знижує мотивацію студентів і не сприяє формуванню практично значущих навичок. Нині актуальна тематика охоплює такі напрями, як розробка програмного забезпечення, організація роботи в команді, штучний інтелект, кібербезпека, хмарні технології тощо (ці припущення мають емпіричну основу та ґрунтуються на власному багаторічному досвіді викладання іноземної мови для професійних цілей для

комп'ютерних спеціальностей, а також підкріплені відповідними консультаціями з викладачами профільних дисциплін та змістом їх навчальних програм).

Оскільки студенти старших курсів стоять на порозі побудови власної кар'єри або вже поєднують навчання із роботою в ІТ компаніях, підвищується їх інтерес та мотивація до оволодіння основами ділового спілкування [11]. Саме тому пропонований курс передбачає доповнення технічних аспектів темами, які є невід'ємною складовою бізнес комунікації. Так, у змісті посібника після кожної технічної теми передбачається окремий блок "*Business Communication*", який знайомить студента з різними аспектами ділової взаємодії (підготовка резюме та участь у співбесіді, проведення ділових переговорів, ознайомлення з типовою структурою ІТ компанії, комунікація з клієнтами та замовниками, написання ділових листів тощо).

В сукупності опрацювання технічних тем та так званого *business*-блоку сприяє розвитку професійного мислення, а також дає змогу моделювати реальні комунікативні ситуації: участь у технічних "мітингах", написання документації, обговорення проєктів або розв'язання робочих проблем у міжнародних командах. У такий спосіб формується готовність до автентичної міжкультурної комунікації, що є ключовою вимогою сучасного ІТ-ринку праці. В сукупності посібник [5] складається з понад двадцяти тем:

- Unit 1. **Jobs in IT**
Business communication (1): Writing a Resume
- Unit 2. **Popular IT Companies**
Business communication (2): Writing an Application Letter
- Unit 3. **E-Mail**
Business communication (3): Body Language
- Unit 4. **Computer Graphics**
Business communication (4): Job Interviews
- Unit 5. **Surveillance**
Business communication (5): Types of Job Interview
- Unit 6. **Automation**
Business communication (6): Writing a Report
- Unit 7. **Big Data**
Business communication (7): Negotiations I
- Unit 8. **Networks**
Business communication (8): Negotiations II
- Unit 9. **Artificial Intelligence**
Business Communication (9): Organizational Structure
- Unit 10. **Security Online**
Business Communication (10): Letters of Complaint
- Unit 11. **Cloud Computing**
Business Communication (11): Letters of Apology
- Unit 12. **Internet of Things**
Business Communication (12): Intercultural communication in Business

Кожна тема посібника становить завершений дидактичний блок, у межах якого презентований необхідний термінологічно-понятійний апарат, текстові матеріали, які висвітлюють різні аспекти конкретної теми, а також уміщує вправи та завдання, зорієнтовані на використання нового фактичного та мовленнєвого матеріалу в комунікативній діяльності. Їх змістове наповнення та обсяг вважаємо достатніми: збалансований обсяг навчального матеріалу та різноманітна система завдань забезпечують досягнення запланованих результатів навчання та формування професійно орієнтованої іншомовної комунікативної компетентності студентів у межах кожної з тем.

Базовою змістовою одиницею посібника визначено **навчальний текст**. Це положення спирається на дослідження S. Krashen та I. S. P. Nation, які обґрунтовували його роль у процесі іншомовної підготовки. Зокрема важливість для навчання мови тих спеціальностей, де мало "живого" мовного середовища [12] та з метою формування термінологічного апарату через частотність лексики в змісті текстів [15]. Таким чином, навчальний текст у процесі професійної підготовки виконує когнітивну та інформаційну функцію. Презентуючи *фактичний* матеріал, він є джерелом нових знань, а робота з їх змістом сприяє розвитку критичного мислення. Окрім того, він є ефективним засобом організації різних

видів мовленнєвої діяльності. На його основі реалізуються завдання не лише з читання, але й говоріння та письма, що забезпечує комплексний підхід до навчання мови професійного спрямування. Зокрема, текст може слугувати відправною точкою для дискусії, написання резюме, перекладу чи виконання проєктних завдань.

Змістовно насичені, актуальні та професійно релевантні тексти мають мотиваційний потенціал та підвищують зацікавленість студентів і стимулюють їхню пізнавальну активність. Це особливо важливо в умовах навчання дорослих або студентів немовних спеціальностей, для яких практична цінність навчального матеріалу є визначальним чинником [11]. Варто зазначити, що навчальний текст забезпечує автентичність і ситуативність мовлення (особливо чітко це простежується в *business*-блоці). Він моделює реальні або наближені до реальних комунікативні ситуації, що сприяє формуванню навичок розуміння та інтерпретації змісту, а також розвитку вмінь продукувати власні висловлювання.

Логіка роботи зі змістом навчальної книги відбувається навколо понять “слово” і “текст”. Так, роботі над кожною технічною темою передують ознайомлення студентів з новим лексичним матеріалом та вправи на його тренування у мовленні – блок *Active Vocabulary*. У цьому блоці розміщено терміни та професійну лексику для рецептивного і продуктивного використання. Засвоєння будь-якого терміна відбувається через його розуміння, сприйняття та запам’ятовування. Одним із обов’язкових видів завдань на тренування умінь і навичок використання нового лексичного матеріалу є доповнення речень (зазвичай – 8–9) новими словами й виразами з *Active Vocabulary*.

Наведемо приклад: так, у модулі “*Jobs in IT*” [5, с. 5] студентам пропонуються такі речення (у квадратних дужках вказано правильну відповідь):

1. At the job interview all applicants are not only asked questions about their previous work experience and education, but also to ... practical problems. [*resolve*]

2. Programming is considered by many young people as a ... trade, that’s why they opt for IT majors. [*profitable/lucrative*]

3. People and time are most valuable ... of any modern company. [*asset*]

Варто зазначити, що речення дібрані таким чином, щоб стимулювати мисленнєву та комунікативну активність студентів. Тому під час виконання цього завдання, викладачеві варто не обмежуватися лише заповненням пропусків. Для прикладу, для проілюстрованих речень викладач може поставити такі запитання:

– *Have you ever taken part in a job interview? What questions did you have to answer? Were you given any practical tasks to resolve?*

– *Does programming still offer high salaries?*

– *Do you agree that people are the most valuable asset? Justify your opinion?*

Як засвідчив досвід апробації матеріалів посібника, цей етап роботи викликав у студентів значне зацікавлення. Навіть студенти з невисоким рівнем володіння іноземною мовою охоче брали участь у обговореннях, оскільки це стосувалося сфери їх особистих і професійних інтересів, давало змогу долучити власний досвід. Як бачимо, посібник позбавлений формального підходу до пред’явлення матеріалу. Натомість, реалізована стратегія функціонального навчання мовного та мовленнєвого матеріалу. Тому, незважаючи на тренувальний характер окремих вправ, вони також мають потенціал актуалізувати досвід студентів та стимулювати їх комунікативну діяльність.

Важливо зазначити, що робота з навчальними текстами передбачає не лише ознайомлення студентів із фактичним матеріалом, виконання завдань на підстановку, доповнення, пошук правильних відповідей тощо. Безумовно, такі рецептивні та репродуктивні завдання слугують важливим засобом для тренування мовного та мовленнєвого матеріалу, сприяють розвитку мовної здогадки, формують уміння орієнтуватися в текстовому масиві та вибудовувати логічні зв’язки. Водночас, важливим аспектом є розроблення системи вправ, яка має забезпечувати розвиток мислення студентів. У цьому контексті ми спиралися на таксономію Блума як інструмент поетапної організації навчальної діяльності [8]. Зокрема, переходу від нижчих рівнів когнітивної діяльності (запам’ятовування, розуміння) до вищих (аналіз, оцінювання, створення), що відповідає специфіці професійної підготовки ІТ-фахівців. Реалізація таксономії Блума у курсі передбачає побудову завдань різного рівня складності: від відтворення термінології та розуміння змісту текстів до виконання аналітичних завдань, критичної оцінки інформації та розробки власних рішень у професійно змодельованих ситуаціях. Такий підхід сприяє формуванню навичок високого рівня (*higher-order thinking skills*), необхідних для роботи в ІТ-сфері, де важливими є не лише знання, а й уміння аналізувати проблеми, приймати рішення та генерувати нові ідеї

[4]. Особлива увага належить таким видам діяльності, що передбачають застосування здобутих знань в мовленнєвій практиці. Так, спираючись на відому фахову інформацію та відповідні мовні ресурси, студент має вирішити конкретні професійні задачі. Наприклад, після прочитання фрагменту інструкції з налаштування програмного середовища він має пояснити послідовність дій; на основі блок-схеми описати її роботу тощо. Також посібник вміщує значну кількість завдань, які стимулюють аналітичну діяльність. Як наслідок, студенти поступово формують здатність використовувати мову як інструмент професійного мислення. Зокрема, можуть аналізувати структуру технічного тексту, визначати ключові аргументи автора або порівнювати різні підходи до розв'язання інженерної проблеми тощо

Найвищий рівень когнітивної діяльності за таксономією Блума – створення. Він має важливе значення у контексті інженерної освіти, орієнтованої на проєктну діяльність. Саме тому кожен технічний розділ посібника завершується блоком “*Your Task*”, відповідно до якого студенти мають підготувати власну доповідь, діалог або ж презентацію за результатами роботи над темою. Основна мета цього розділу – узагальнити фактичний матеріал, активізувати в комунікативній діяльності мовний і мовленнєвий матеріал, сформувані вміння переконливо та в доступній формі презентувати інформацію за професійною проблематикою. У цьому випадку студенти використовують іноземну мову для розробки власних технічних ідей, презентації результатів проєктів або підготовки коротких технічних описів створених систем. Таким чином мова інтегрується у професійну діяльність, стаючи частиною інженерного мислення. Робота студентів в кінці теми не обмежується завданнями, пропонуваними в *Your task*. Натомість, вони можуть самостійно обрати аспект теми, що опрацьовувалася (наприклад, за результатами власної пошукової діяльності, власного досвіду тощо), та формат презентації результатів своєї роботи (в усній чи письмовій формі).

З метою забезпечення ефективного засвоєння навчального матеріалу у змісті посібника втілено *особистісно орієнтований та діяльнісний* підходи, які сприяють індивідуальному зростанню студентів і підтримують їхню подальшу самореалізацію. Це зумовило вибір змісту, що має дискусійний характер, а також розробку системи вправ і завдань, спрямованих на формування критичного мислення, вміння аргументовано відстоювати власну позицію, усвідомлено підходити до аналізу будь-якої теми, залучаючи власний досвід і попередні знання для опанування новим матеріалом. Відповідно, у посібнику:

- 1) передбачено умови для організації індивідуальної, парної та групової роботи;
- 2) надано можливість студентам самостійно обирати завдання;
- 3) акцент зроблено на творчих та пошукових видах навчальної діяльності.

Характерними ознаками пропонованого посібника є те, що:

- його зміст сконструйовано відповідно до особистісно орієнтованого та комунікативно-діяльнісного підходів, які є пріоритетними для іншомовного навчання;
- наявність автентичних текстових матеріалів забезпечує формування у студентів необхідних умінь і навичок для роботи з фаховою термінологією та текстами;
- робота з текстами зорієнтована на розвиток стратегій осмисленого читання із подальшим використанням інформації, вилученої з їх змісту, для вирішення комунікативних завдань;
- оптимально сконструйована система вправ і завдань сприяє збалансованій діяльності з формування умінь і навичок насамперед у таких видах мовленнєвої діяльності, як читання, письмо та говоріння;
- посібник сконструйовано за модульним принципом, що надає викладачеві суттєву автономію – зокрема він може самостійно регулювати послідовність, темп і обсяг опрацювання навчального матеріалу відповідно до конкретних умов навчання;
- уніфікована та наскрізна структура кожного модуля полегшує орієнтування студентів і викладачів у змісті посібника, сприяє виробленню єдиної стратегії роботи з навчальною книгою;
- повною мірою передбачені засоби для ініціювання комунікативної взаємодії на заняттях, наближення процесу навчання до умов реального спілкування через виконання індивідуальних, парних, групових видів завдань у залежності від професійних комунікативних потреб;
- передбачено завдання діяльнісного, проблемного, пошукового та творчого характеру, що сприяють розвитку креативного мислення студентів;
- усвідомлене використання власного навчального досвіду, інтенсивне врахування міжпредметних зв'язків.

Рівень складності навчального матеріалу посібника відповідає показнику B2+ (у термінах Ради Європи). Такий рівень володіння мовою дає змогу комуніканту розуміти основні ідеї тексту як на кон-

кретну, так і на абстрактну тематику, брати участь у дискусіях за фахом. Користувач мови чітко та детально спілкується у межах широкого кола професійних тем, може висловлювати власну думку з конкретної проблеми, аргументовано пропонувати шляхи її вирішення.

Безперечно, для сфери інформаційних технологій, яка перебуває у стані неупинного розвитку, окреме друковане видання не в змозі гарантувати повного відображення останніх тенденцій та досягнень. Відтак, створюючи посібник, автори особливу увагу приділили тим завданням, що передбачають пошук додаткової інформації, зокрема в мережі Інтернет, залученню знань з фахових предметів.

Висновки. До пріоритетних засад формування змісту іншомовної підготовки для студентів, які вивчають іноземну мову у сфері інформаційних технологій, відносимо сукупність взаємопов'язаних концептуальних положень, що визначають логіку проектування навчального змісту, зокрема: практичну спрямованість навчальних матеріалів, функціональний підхід до добору та презентації нового мовного та мовленнєвого матеріалу, врахування індивідуально-психологічних особливостей студента. Зазначені засади знайшли своє системне втілення в авторському навчальному посібнику *“Professional English for IT Students”*, який слугує не лише дидактичним інструментом, а й моделлю реалізації обґрунтованих підходів. Маючи знанняву основу, підготовлені дидактичні матеріали також мають потенціал стимулювати особистісний та професійний розвиток студентів засобами іноземної мови: отримані знання та сформовані уміння й навички зорієнтовані на їх застосування у процесі професійної комунікації.

Професійна комунікація фахівця технічної сфери передбачає широкий спектр мовних і мисленнєвих операцій, зокрема інтерпретацію технічної інформації, обговорення альтернативних рішень, аргументацію власної позиції, розроблення нових концептуальних пропозицій у межах проєктної діяльності тощо. Водночас, з метою максимального задоволення професійних запитів студентів доцільним вважаємо поєднання технічних аспектів та навчання елементів ділової комунікації, що особливо важливо старших курсів та для ОКР магістр, оскільки це сприятиме підвищенню рівня їх конкурентоспроможності на ринку праці та готовності до участі в ситуаціях ділової та технічної взаємодії. У зазначеному посібнику така інтеграція реалізується через добір тематичних модулів і систему вправ, що моделюють реальні професійні ситуації спілкування.

Головна теза, на яку мають спиратися автори дидактичних матеріалів – мову необхідно знати, щоб володіти нею для продуктивного спілкування, тому комунікативно-діяльнісна спрямованість має концептуально визначальним принципом формування змісту навчання, що передбачає усунення суперечностей між природним спілкуванням у соціумі та штучним спілкуванням на заняттях і дозволяє інтегровано тренувати комунікативні уміння для їх вільного і доречного застосування студентами у реальних ситуаціях. Практична реалізація цього принципу в авторському посібнику забезпечується через систему комунікативно зорієнтованих завдань, що відтворюють автентичні професійні контексти.

Таксономія Блума має слугувати для розробників дидактичних матеріалів методологічно обґрунтованою когнітивно-орієнтованою рамкою проектування змісту навчання, яка дозволяє розглядати навчання іноземної мови для професійних цілей як процес поступового переходу від елементарного оперування мовними одиницями до більш складних форм професійного мислення та їх оформлення засобами іноземної мови. Ще одним аргументом на користь урахування таксономії Блума є її здатність забезпечити методичну послідовність у побудові навчальних матеріалів. Завдяки чіткій структурі когнітивних рівнів розробник матеріалів або й сам викладач може планувати навчальний модуль таким чином, щоб кожен наступний етап спирався на попередній. Це дозволяє уникнути хаотичного набору вправ і створити логічно вибудовану систему завдань, яка поступово розвиває як мовні, так і інтелектуальні навички студентів. У структурі посібника *“Professional English for IT Students”* зазначений підхід реалізовано через поетапну організацію вправ відповідно до зростання когнітивної складності навчальних дій.

Оскільки сфера ІТ є динамічним середовищем, яке зазнає постійних змін під впливом нових розробок, жодна навчальна книга не може надати вичерпну інформацію з тієї чи іншої проблеми. Відтак, робота над кожною темою передбачає активізацію дослідницької діяльності студентів. Зокрема пошук додаткової інформації щодо порушеної проблематики, її аналіз, узагальнення, порівняння та використання в комунікативній діяльності на заняттях. Таким чином, запропонований підхід до формування змісту навчання реалізує принцип відкритості й динамічності навчального матеріалу, що знаходить відображення в структурі авторського посібника та забезпечує його адаптивність до змін професійного середовища.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо в розробленні критеріїв і показників оцінювання сформованості професійно орієнтованої іншомовної комунікативної компетентності з урахуванням

когнітивних рівнів (відповідно до таксономії Блума). Окремої уваги потребує питання удосконалення структури дидактичних матеріалів через інтеграцію цифрових ресурсів, засобів онлайн-взаємодії та елементів змішаного навчання, а також адаптація запропонованого підходу до інших спеціальностей і рівнів вищої освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вяхк І. А. Педагогічні умови формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі інформаційних технологій : дис. ... канд. пед. наук. Вінниця, 2013.
2. Дзьобань О. П., Жданенко С. Б. Інформаційна революція: соціоантропологічні та світоглядні трансформації. *Інформація і право*. 2021. № 4 (39). С. 22–34. DOI: [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2021.4\(39\).248549](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2021.4(39).248549)
3. Ожеван М. А., Гнатюк С. Л. На шляху до “розумного суспільства”: інформаційні технології як фактор суспільних перетворень в Україні. Київ : НІСД, 2011. 25 с.
4. Пасічник О. С., Пасічник О. О. Дидактико-методичні засади конструювання змісту курсу іноземної мови професійного спілкування для студентів ІТ та інженерних спеціальностей. *Український педагогічний журнал*. 2025. № 1. С. 93–105. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2025-1-93-105>
5. Пасічник О. С., Пасічник О. О., Якимчук Ю. В., Олександренко К. В. *Professional English for IT students*. Хмельницький : ХНУ, 2022. 203 с.
6. Поддубей О. В. З досвіду організації викладання англійської мови здобувачам вищої освіти немовних спеціальностей. *Інженерні та освітні технології*. 2023. Т. 11, № 3. С. 8–16. DOI: <https://doi.org/10.32782/2307-9770.2023.11.03.01>
7. Тинкалюк О. Сутність і структура іншомовної комунікативної компетентності студентів немовних спеціальностей. *Вісник Львівського університету. Серія педагогічна*. 2008. № 24. С. 53–63.
8. Anderson L. W., Krathwohl D. R. (eds.). *A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives*. New York : Longman, 2001. 352 p.
9. Bahlai O., Machynska N., Matviiv-Lozynska Y., Senkovich O., Voloshyn M. Developing students' intercultural communicative competence in foreign language classroom. *Advanced Education*. 2019. Vol. 6, No. 11. P. 55–59. DOI: <https://doi.org/10.20535/2410-8286.158078>
10. Castells Manuel. The network society revisited. *American Behavioral Scientist*. 2023. 67(7). <https://doi.org/10.1177/00027642221092803>
11. Kisin N. Business English learners' motivation. *Philologica Jassyensia*. 2017. Vol. 13, No. 1. P. 177–184.
12. Krashen S. D. *Principles and practice in second language acquisition*. Oxford : Pergamon Press, 1982. 202 p.
13. Lazariev O., Fernos Y., Komisarenko N., Movchan L., Oliiynk O. Theoretical design of the formation of professional communicative competence of future non-language experts in the process of learning a foreign language. *SHS Web of Conferences*. 2021. Vol. 100. 02002. DOI: <https://doi.org/10.1051/shsconf/202110002002>
14. Legan M., Hodovanets O. Foreign language communicative competence: Essence, structure and approaches to its formation. *Research and Practice in Applied Linguistics*. 2020. No. 1. P. 45–50.
15. Nation I. S. P. *Learning vocabulary in another language*. 3rd ed. Cambridge : Cambridge University Press, 2022. 639 p.
16. Ptushka A. Level characteristics of foreign language communicative competence development of students for technical specialties. *Educational Challenges*. 2024. Vol. 29, No. 1. P. 124–134. DOI: <https://doi.org/10.34142/2709-7986.2024.29.1.09>
17. Richards J. C., Rodgers T. S. *Approaches and methods in language teaching*. 3rd ed. Cambridge : Cambridge University Press, 2014. 410 p.
18. Rosi F., Suharyadi. Grammar translation method: Is it still applicable nowadays? *Journal of Education Policy Analysis*. 2024. Vol. 2, No. 1. P. 28–35.
19. Sergeieva V. Pedagogical conditions for the effective development of foreign language communicative competence in non-philological students of higher education institutions. *Sworld-Us Conference Proceedings*. 2025. Vol. 1, usc31-00. P. 168–174. DOI: <https://doi.org/10.30888/2709-2267.2025-31-00-037>
20. Siregar R. Grammar based translation method in translation teaching. *International Journal of English Language & Translation Studies*. 2018. Vol. 6, No. 2. P. 148–154.

REFERENCES

1. Viakhk, I. A. (2013). *Pedahohichni umovy formuvannia inshomovnoi komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv u haluzi informatsiinykh tekhnolohii* [Pedagogical Conditions of Shaping Foreign Language Communicative Competence of Future IT Specialists] (Candidate's thesis). Vinnytsia. [in Ukrainian].

2. Dziobian, O. P., & Zhdanenko, S. B. (2021). Informatsiina revoliutsiia: sotsio-antropolohichni ta svitohliadni transformatsii [Information revolution: Social, anthropological and worldview transformations]. *Informatsiia i pravo*, (4(39)), 22–34. [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2021.4\(39\).248549](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2021.4(39).248549) [in Ukrainian].
3. Ozhevan, M. A., & Hnatiuk, S. L. (2011). *Na shliakhu do "rozumnoho suspilstva": informatsiini tekhnologii iak faktor suspilnykh peretvoren v Ukraini* [On the way to a "Smart society": Information technologies as a factor of social transformations in Ukraine]. NISD. [in Ukrainian].
4. Pasichnyk, O. S., Pasichnyk, O. O., Yakimchuk, Yu. V., & Oleksandrenko, K. V. (2022). *Professional English for IT students*. KNU.
5. Pasichnyk, O. S., & Pasichnyk, O. O. (2025). Dydaktyko-metodychni zasady konstruiuvannia zmistu kursu inozemnoi movy profesiinoho spilkuvannia dlia studentiv IT ta inzhenernykh spetsialnosti [Didactic and methodological principles of constructing the content of a foreign language course for professional communication for IT and engineering students]. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal*, (1), 93–105. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2025-1-93-105> [in Ukrainian].
6. Poddubei, O. V. (2023). Z dosvidu orhanizatsii vykladannia anhliiskoi movy zdobuvacham vyshchoi osvity nemovnykh spetsialnosti [From experience of teaching English to students of non-linguistic majors]. *Inzhenerni ta osvitni tekhnologii*, 11(3), 8–16. <https://doi.org/10.32782/2307-9770.2023.11.03.01> [in Ukrainian].
7. Tynkaliuk, O. (2008). Sutnist i struktura inshomovnoi komunikatyvnoi kompetentnosti studentiv nemovnykh spetsialnosti [Essence and structure of foreign language communicative competence of students of non-linguistic majors]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya pedahohichna*, (24), 53–63. [in Ukrainian].
8. Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (Eds.). (2001). *A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives*. Longman.
9. Bahlai, O., Machynska, N., Matviiv-Lozynska, Y., Senkovych, O., & Voloshyn, M. (2019). Developing students' intercultural communicative competence in foreign language classroom. *Advanced Education*, 6(11), 55–59. <https://doi.org/10.20535/2410-8286.158078>
10. Castells Manuel. (2023). The network society revisited. *American Behavioral Scientist*. 2023. 67(7). <https://doi.org/10.1177/00027642221092803>
11. Kisin, N. (2017). Business English learners' motivation. *Philologica Jassyensia*, 13(1), 177–184.
12. Krashen, S. D. (1982). *Principles and practice in second language acquisition*. Pergamon Press.
13. Lazariev, O., Fernos, Y., Komisarenko, N., Movchan, L., & Oliinyk, O. (2021). Theoretical design of the formation of professional communicative competence of future non-language experts in the process of learning a foreign language. *SHS Web of Conferences*, 100, 02002. <https://doi.org/10.1051/shsconf/202110002002>
14. Legan, M., & Hodovanets, O. (2020). Foreign language communicative competence: Essence, structure and approaches to its formation. *Research and Practice in Applied Linguistics*, (1), 45–50.
15. Nation, I. S. P. (2022). *Learning vocabulary in another language* (3rd ed.). Cambridge University Press.
16. Ptushka, A. (2024). Level characteristics of foreign language communicative competence development of students for technical specialties. *Educational Challenges*, 29(1), 124–134. <https://doi.org/10.34142/2709-7986.2024.29.1.09>
17. Richards, J. C., & Rodgers, T. S. (2014). *Approaches and methods in language teaching* (3rd ed.). Cambridge University Press.
18. Rosi, F., & Suharyadi. (2024). Grammar translation method: Is it still applicable nowadays? *Journal of Education Policy Analysis*, 2(1), 28–35.
19. Sergeieva, V. (2025). Pedagogical conditions for the effective development of foreign language communicative competence in non-philological students of higher education institutions. *Sworld-Us Conference Proceedings*, 1, usc31-00, 168–174. <https://doi.org/10.30888/2709-2267.2025-31-00-037>
20. Siregar, R. (2018). Grammar based translation method in translation teaching. *International Journal of English Language & Translation Studies*, 6(2), 148–154.

Стаття поширюється
на умовах ліцензії
відкритого доступу (CC BY 4.0)

Дата першого надходження статті до видання: 31.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 24.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026